

Är Grandmannen ett vittne?

I den här texten kommer jag att ta upp ett antal aspekter kring teorin om Grandmannen som jag tycker kommit bort i debatten och som rubriken antyder så ställs här frågan om Grandmannen kan ha befunnit sig i området kring mordplatsen vid tiden för mordet, utan att ha mördat Olof Palme. Frågan känns initialt lite konstig med tanke på det märkliga rörelsemönster som Grandmannen har men givet det vi vet om den bristfälliga rekonstruktionen så skulle detta kunna vara något polisen faktiskt missat att undersöka.

Det har visserligen återkommande antytts att han skulle kunna vara ett vittne, främst med tanke på den dåliga överensstämmelsen (när det gäller klädsignalementet) som finns mellan Grandmannen och mördaren. Men något försök att på allvar gå till botten med frågan, och faktiskt undersöka den, med utgångspunkt i en konkret hypotes, har i alla fall inte jag kunnat hitta. I debatten har det heller inte lyfts fram något vittne som skulle ha sett Grandmannen kring mordplatsen strax efter mordet och med tanke på hur många som tröskat igenom vittnesmålen så talar det starkt för att någon sådan observation inte existerar, men det vet man inte med säkerhet förrän man undersökt frågan.

Teorin om Grandmannen bygger, som jag ser det, på fyra observationer. Den första görs av Mårten Palme vid skyltfönstret söder om biografen Grand. Den andra görs av vittnet Kerstin från hennes lägenhet. Den tredje observationen görs av vittnet Fauzzi vid den norra annonsplaceringen och den sista görs av Lisbeth Palme på mordplatsen efter mordet.

Teorin om Grandmannen är alltså en vittneskedja som talar om hur mordet gått till och var mördaren befunnit sig vid olika tidpunkter innan mordet. Grandmannen är därmed det jag kommer att kalla för en *gärningsteori*.¹ Det är en teori som farmförallt använts av personer som argumenterat för en ensam gärningsman. På senare tid har den plockats upp och dammats av, av bl.a. Jon Jordås.² Men den har också använts av personer som förespråkade att mordet är någon form av konspiration.³ Det är ingen överdrift att hävda att teorin om Grandmannen varit extremt inflytelserik och de tre första länkarna i vittneskedjan är också starka. Det är troligt att det är samma person som Mårten, Kerstin och Fauzzi ser.⁴ Signalementet, tidpunkten samt rörelsemönstret talar för att en ännu oidentifierad person följt efter (eller gått efter) paret Palme under deras promenad mellan Grand och mordplatsen. Det är lätt att tänka att eftersom gärningsmannen och Grandmannen båda är oidentifierade, så måste detta helt enkelt röra sig om samma person, och att den personen alltså är mördaren. Det är en helt logisk slutsats baserat på rörelsemönstret och att ingen sett Grandmannen efter Fauzzis observation.

¹ Man skulle kunna använda begreppet "hypotes" här men jag tycker det är missvisande eftersom de som refererat till dessa iakttagelser och som lyft fram Grandmannen i olika sammanhang ofta använt vittneskedjan som ett *argument* snarare än något man försöker hitta stöd för eller falsifiera. Med tiden har "Grandmannen" i stället snarare kommit att ses som "ready-made" d.v.s. ett fixerat rörelsemönster i vilket man kan stoppa in den gärningsman man för tillfället riktar misstankar mot.

² Jordås, Jon, *Den sista boken om mordet på Olof Palme (Natur & Kultur 2024)*.

³ Se bl.a., Holmér, Hans, *Olof Palme är skjuten* (Whalström & Widstrand 1988)

⁴ Förhören med Fauzzi, Mårten, Lisbeth och Kerstin finns bl.a. på Moparkivet.

<https://moparkivet.wordpress.com/dokument/vittnesforhor/>

Det stora problemet med den här gärningsteorin är därför inte att den är ologisk utan problemet är att den sista och mest avgörande länken i kedjan är svag. Alltså länken mellan vittnet Fauzzis observation och beskrivning av Grandmannen, och mordplatsvittnenas beskrivning av mördaren. Svagheten i den länken handlar främst om signalementsöverensstämmelse (här pratar vi alltså om klädsignalementet). Jag skall försöka att inte gå allt för djupt in i signalementsdiskussionen här, utan nöja mig med ett exempel som illustrerar svagheten i den sista länken i kedjan. Men först en kort genomgång som visar att vi faktiskt vet hur Grandmannen varit klädd.

Två personer med samma färg på jackan

Vittnet Fauzzi är ett bra vittne i den bemärkelsen att han gör en rad reflektioner kring mannen som går bakom Olof och Lisbeth Palme. Han kopplar t.ex. omedelbart ihop mannen med paret Palme och antar att mannen som går bakom är en livvakt. När han kommer närmare tycker han dock att mannen verkar för gammal för att vara en livvakt och han säger också att mannen går saktare än paret Palme och att han går ute vid trottoarkanten. Men han gör också en annan viktig iakttagelse och det gäller färgen på Grandmannens jacka. Färgen på jackan är, enligt Fauzzi, samma färg som finns på telefonkatalogens Stockholmsdel. En färg som skulle kunna beskrivas som mellanblå.

Efter att Fauzzi mött paret Palme så fortsätter han sin promenad längs Sveavägen och han stannar till och vänder sig om först när han hört skotten. Vid den här tidpunkten befinner sig Fauzzi långt från mordplatsen men när han vänder sig om och tittar tillbaka mot korsningen så ser han det han tror är samma person som han tidigare sett gå bakom paret Palme. Personen står nu gömd i en port strax norr om mordplatsen och när personen kikar fram ur porten så ser Fauzzi att personen har samma färg på sin jacka som mannen han just mött och som gick bakom paret Palme. Fauzzi tror helt naturligt att det är samma person som står i porten som han såg gå bakom paret Palme. Men så är det inte. Mannen i porten är istället ett vittne som heter Björkman.⁵

Av Fauzzis vittnesmål kan vi dra slutsatsen att Grandmannen haft samma färg på sin jacka som vittnet Björkman. Och om Grandmannen är mördaren så bär mördaren alltså en jacka som har samma färg som vittnet Björkmans jacka.

Det är denna både detaljerade och trovärdiga beskrivning av färgen på Grandmannens jacka som inte går ihop med mordplatsvittnenas signalement på gärningsmannen. För de allra flesta mordplatsvittnena talar om att mördaren har ett helt annat klädsignalement. De flesta mordplatsvittnen säger att mördaren, till skillnad från Grandmannen, är helt mörkklädd och många säger också att han har en mörk rock på sig som fladdrar när han springer.⁶

⁵ Björkmans vittnesmål finns bl.a. på Moparkivet, där finns även förhören med de personer som är i sällskap med Björkman. Ingen av de personerna och inte heller Björkman själv säger att han varit uppe vid den norra reklamplaceringen. Det är därför inte troligt att det är Björkman som gått bakom paret Palme. <https://moparkivet.wordpress.com/dokument/vittnesforhor/>

⁶ För en tydlig genomgång av signalementen se Lars Larssons signalementsmatris i: Larsson, Lars, *Natonens fiende* (Books on Demand 2016).

Denna diskrepans har naturligtvis varit ett stort problem för de som tror att Grandmannen är mördaren och mer generellt för de som tror att mördaren följt efter paret Palme från Grand. Om man skall tala fotbollsspråk så kan man säga att teorin om att Grandmannen är mördaren får stora problem i ”den sista tredjedelen”. De här problemen har förespråkarna för ”Grandmannen-teorin” försökt lösa genom att hävda att vittnen är otillförlitliga och att det har varit svårt att se skillnad mellan en blå jacka och en mörk rock (trots att t.ex. vittnet Fauzzi inte har några som helst problem att avgöra nyansen på en jacka på över hundra meters avstånd).

En sak som jag tycker har kommit bort i debatten är att vi faktiskt kan kontrollera om vittnen haft svårt att skilja mellan mörk rock och mellanblå jacka.

Eftersom vi vet att Grandmannen har samma färg på sin jacka som vittnet Björkman så kan vi titta efter om det finns något vittne som sett både vittnet Björkman och mördaren och se vad detta vittne i så fall säger om deras kläder?

Vi vet också att om Grandmannen är mördaren och om han haft samma färg på jackan som vittnet Björkman så har vi i så fall två personer med samma färg på jackan vid mordplatsen vid tiden för mordet. Den ena är mördaren (tillika Grandmannen) som skjuter Olof Palme och springer upp i gränden och den andra är vittnet Björkman som gömmer sig i en närbelägen port efter mordet. Om Grandmannen är mördaren så borde de vittnen som sett både mördaren och vittnet Björkman helt enkelt beskriva deras kläder på ett likartat sätt. Låt oss därför titta på ett sådant vittne och höra vad han säger. Är mördaren och vittnet Björkman likadant klädda?

Vittnet Andersson

Ett av de vittnen som ser både mördaren och Björkman är vittnet Andersson.⁷ Andersson betraktas, tillsammans med Mårelius, som ett av de bästa mordplatsvittnena. Andersson sitter i samma Chevrolet som Ljungkvist och de ser mordet från en position lite snett över gatan, där de stått och väntat på att få grönt ljus. Andersson ser mördaren främst när han springer in i gränden men han observerar också vittnet Björkman när denne tar skydd i en port efter mordet. Efter att mördaren flytt in i gränden bestämmer sig Andersson för att försöka ha särskild uppsikt över Björkman istället. Detta gör han eftersom han tänker att Björkman måste vara ett bra vittne till händelsen och att det därför är viktigt att hålla koll på var Björkman tar vägen.

Vad säger då Andersson om mördaren och Björkmans kläder, liknar de varandra? Och om de inte gör det, verkar det som om Andersson har svårt att skilja mördarens klädsel från Björkmans? Sådär skall Andersson ha berättat först om Björkmans klädsel och sedan om mördarens:

”Denne man var enligt Jan klädd i en blå halvlång täckjacka och keps (Björkman). Den man Jan uppfattade som gärningsman och sprang Tunnelgatan mot Regeringsgatan uppskattar

⁷ Anderssons vittnesmål finns bl.a. på Moparkivet. <https://moparkivet.wordpress.com/dokument/vittnesforhor/>

*han till ålder av ca 40 år. Han var klädd i mörka kläder och Jan är också säker på att han var iklädd en minst knälång ytterrock som fladdrade när mannen sprang (...)*⁸

När man läser Anderssons vittnesmål så står det klart att mördaren och vittnet Björkman är helt olika klädda och att Andersson inte har några som helst problem att skilja dem åt. Men om mördaren haft samma färg på jackan som vittnet Björkman så borde också Björkman ha reagerat på detta och sagt något om att han och mördaren varit likadant klädda. Björkman ser mördaren på bara några meters avstånd och i ljuset från skyltfönstret så om det är någon som skulle kunna avgöra nyansen på en jacka så är det Björkman. I sitt första förhör säger Björkman att mördaren hade ett mörkt rockliknande plagg på sig som gick ner till knäna och i sitt andra förhör säger han, precis som vittnet Andersson, att rocken fladdrar.

Har Andersson och Björkman rätt så innebär det att mördaren och Grandmannen måste ha varit helt olika klädda. Den naturliga slutsatsen av det blir att Grandmannen och mördaren måste vara två olika personer. En mördare i mörk rock som skjuter Olof Palme och springer upp i gränden och en annan person i blå jacka som befinner sig någonstans kring mordplatsen när skotten faller. I så fall finns det skäl att på allvar fundera över var Grandmannen tar vägen, någon måste ju ha sett honom efter att han blivit observerad av vittnet Fauzzi?

Hur undersöker man var Grandmannen tar vägen?

Som vi sett så stöter teorin om Grandmannen på problem mellan vittnet Fauzzis iakttagelser och mordplatsvittnenas iakttagelser. De flesta som framfört teorin om att Grandmannen är identisk med mördaren har haft som hypotes att Grandmannen, efter att han observerats av vittnet Fauzzi, kommer att passera makarna Palme ute vid väggkanten och att han sedan kommer att snedda in vid annonspelaren och ställa upp sig vid skyltfönstret i korsningen. På det sättet får man ihop teorin om en efterföljande gärningsman med vittnet Mårelius berättelse om en väntande gärningsman. Men detta rörelsemönster är en hypotes. Alltså en kvalificerad gissning, och som sådan behöver den helst få stöd i konkreta observationer från området kring mordplatsen och en sådan observation finns faktiskt, men den är starkt omdebatterad.

När polisen skulle sy ihop en ”ny” gärningsteori efter Holmérs fiasko med PKK bestämde åklagarna att man skulle gå tillbaka till Grand och se om man kunde hitta en koppling mellan Grand och mordplatsen.⁹ När man började snickra på vittneskedjan uppstod så småningom ett starkt behov att täppa till luckan mellan Fauzzis observation och observationen av mördaren vid skyltfönstret och på samma gång undergräva Mårelius vittnesmål om en väntande gärningsman. Enligt kriminalteknikern Elving Gruvedal löste man detta genom att helt enkelt ”hitta på” att Mårelius skulle ha sett en mördare som sneddade in och ställde upp sig vid skyltfönstret. Så här skriver Gruvedal om ett mystiskt förhör med Mårelius drygt ett och ett halvt år efter mordet:

⁸ Citatet är hämtat från ett förhör dagen efter mordet 1986-03-01.

<https://drive.google.com/file/d/0BxuBxyn2s5hMVEMxNXRUymFaRkk/view?resourcekey=0-Ao5cFXPPLa30uqW4nZPyg>

⁹Axberger, Hans-Gunnar, *Statsministermordet* (Norstedts 2022).

”Ett påstått förhör med Mårelius den 12:e november 87 verkar besynnerligt. Det är skrivet som ett spaningsuppslag av kriminalinspektör Ingvar Kjellvås och därför inte uppläst och godkänt av den hörde.”¹⁰

Sen följer ett citat ur spaningsuppslaget och det är förbryllande läsning eftersom vi vet att Mårelius redan i sitt andra förhör den 14:e mars 1986 talar om en väntande gärningsman och att han bokstavligen säger att *”mördaren inte kom från Sveavägen”*. Sådär står det i spaningsuppslaget att Mårelius skall ha sagt i november 1987:

”När han parkerade bilen mitt emot bankomaten tittade han sig runt omkring. Han såg då hur mördaren kom gående Sveavägen söderut på dess östra gångbana framför en reklampelare, som är placerad strax innan korsningen med Tunnelgatan. Mördaren släntrade fram och ställde sig vid skyltfönstret bredvid ingången till Dekorima.”¹¹

Gruvedal kommenterar spaningsuppslaget såhär:

”Nu måste man fundera på vad som kunde föranleda beskrivningen, som utan tvekan verkar vara ren fabulering. Att Mårelius skulle ha sett mördaren komma släntrande fram till platsen skulle möjligen vara ett försök att styrka spaningsledningens uppfattning att mördaren var samma person som ”Grandmannen...”¹²

Vad skall man säga om det här förhöret? Det är uppenbart att Mårelius 1,5 år efter mordet ändrat sin uppfattning och att han nu säger sig ha sett vilken väg mördaren tagit fram till skyltfönstret. Gruvedals tolkning, att detta skulle röra sig om ren fabulering är dock aningen hårddragen. Förändringen skulle lika gärna kunna förklaras med att minnen helt enkelt har en tendens att ändras över tid. Polisen borde därför ha reagerat på denna förskjutning och man borde ha ställt sig kritisk till de nya uppgifterna. Förändringen i Mårelius vittnesmål hänger också tidsmässigt samman med publiceringen av Thomas Kangers bok *Mordet på Olof Palme: utredning på villospår* som utkommer under 1987. I boken redogörs också för detta nya rörelsemönster. Så det är inte omöjligt att polisen velat föra in dessa nya uppgifter i utredningen och därför skriver in dem som ett spaningsuppslag istället för att själva genomföra ytterligare förhör med Mårelius. I förarbetet till boken har Kanger genomfört omfattande intervjuer och samtal med vittnet Mårelius. Intervjuer som skulle kunna förklara förskjutningen i uppfattning. Sådär skriver Gunnar Wall i sin bok *Konspiration Olof Palme* om Kangers samtal med Mårelius:

¹⁰ Gruvedal, Elving, *Den slutliga sanningen om Palmemordet (Paper Talk 2010)*. Förhöret med Mårelius är skrivet som ett spaningsuppslag men det betyder inte automatiskt att det är ”ren fabulering” som Gruvedal hävdar. Det står dock klart att Mårelius minnesbilder har förändrats mellan mars 1986 och november 1987 och att denna förändring pekar mot att mördaren kan ha följt efter paret Palme längs Sveavägen. Jag har dock valt att sätta tilltro till de tidiga förhören. Förhöret Gruvedal talar om finns bl.a. på Itdemokratis hemsida: <http://www.itdemokrati.nu/page36z.html>

¹¹ Ibid.

¹² Ibid.

”Det är alltså stor risk att den minnesbild som presenteras i Kangers bok är en konstruktion – gjord i största välmening – från Inge M:s och Kangers sida.”¹³

Denna förskjutning borde lett till att polisen startade en egen utredning av Grandmannens fortsatta rörelser efter det att han observerats av vittnet Fauzzi. Man borde helt enkelt ha ställt upp en ny hypotes och testat om det fanns bättre stöd för den i vittnesmålen, än för teorin om att Grandmannen skulle ha sneddat in och ställt upp sig vid skyltfönstret¹⁴. För det finns faktiskt starka skäl att tro att Grandmannen kan ha befunnit sig ute vid den *södra* annonspelaren vid tiden för mordet. Eftersom han är på väg fram mot platsen bara 30-40 sekunder innan mordet sker är det troligt att Grandmannen befunnit sig någonstans i närheten av korsningen när skotten faller.

Jag skall försöka visa hur man kan lägga upp den utredning polisen borde gjort redan 1986 och jag skall försöka visa hur man kan hitta fram till vittnen som kan ha sett Grandmannens ”egentliga” rörelsemönster. Vittnen som skulle kunna ge oss svaret på frågan var Grandmannen tar vägen?

Vägen till en prövningsbar hypotes

Det man först måste göra om man skall genomföra en seriös undersökning av hur Grandmannens rörelsemönster sett ut (efter att Fauzzi ser honom) är att hitta en rimlig hypotes som man kan testa mot materialet. Jag har valt att testa hypotesen att Grandmannen skulle kunna vara ett vittne som inte ville bli inblandad i utredningen. Den hypotesen bygger delvis på hur ett annat vittne som befunnit sig kring mordplatsen när skotten faller, vittnet Björkman, reagerat efter mordet. Björkman verkar enligt vissa vittnesuppgifter haft intentionen att avvika från platsen efter mordet. Björkman hindras dock av andra vittnen som ser till att han lämnar sina uppgifter till polisen så därför vet vi idag vem Björkman är. Hypotesen att Grandmannen kan vara ett vittne som inte velat ge sig till känna i utredningen bygger alltså på hur ett annat vittne försökt agera efter mordet.

Om vi skall genomföra en sådan utredning så är det första vi behöver göra att fråga oss var Grandmannen i så fall befinner sig vid tiden för mordet. Vi vet av vittnet Fauzzis vittnesmål att Grandmannen går lite saktare än paret Palme. Det innebär att om Grandmannen följt med paret Palme hela vägen bort till mordsplatsen så borde han befinna sig ett 20-tal meter bakom paret Palme, ute vid trottoarkanten, och ungefär i höjd med den södra annonspelaren, när mordet sker. Det innebär i så fall att Grandmannen promenerat rakt in i skottlossningen. Om han är ett helt vanligt vittne så borde detta ha utlöst någon typ av reaktion hos honom.

Ett sätt att göra en kvalificerad gissning kring hur en sådan reaktion kan ha sett ut är att titta på hur andra vittnen som promenerat rakt in i en skottlossning reagerat. Som tur är finns ett

¹³ Wall, Gunnar, *Konspiration Olof Palme – Mordet, politikern och hans tysta fiender*. Bokförlaget Semic, Falun 2015. Sid. 167.

¹⁴ Det bör tilläggas att i vittnesmålet från november 1987 så säger sig Mårelius ha sett mördaren stå och vänta vid skyltfönstret i 3-4 minuter innan paret Palme kommer till platsen. Det innebär att om Mårelius vittnesmål stämmer så är den person Mårelius ser inte samma person som mannen som Fauzzi ser. Det talar i så fall också emot att Grandmannen är mördaren men för att mördaren kommit från Sveavägen.

sådant vittne i det här fallet och det är vittnet Björkman. Vi vet att mordet sker lite snett framför Björkman och att han därför (helt naturligt) reagerar med att retirera i den totalt motsatta riktningen. Han retirerar in i en port i nordöstlig riktning i förhållande till mordet och skottlossningen.

Om vi har som utgångspunkt att Grandmannen också är ett vittne men som istället kommer gående ute vid trottoarkanten när mordet sker, så sker mordet i så fall snett till vänster, ett 20-tal meter framför honom. Det innebär att om han reagerat på samma sätt som vittnet Björkman genom att retirera i den helt motsatta riktningen så bör han ha sprungit över Sveavägen i *nordvästlig riktning* efter mordet.

Vi har nu en hypotes om var Grandmannen kan ha befunnit sig i skottögonblicket och hur han kan tänkas ha reagerat samt i vilken riktning han kan tänkas ha flytt efter skotten. Hur prövar man då en sådan här hypotes? När jag testade den här hypotesen för några månader sedan så kunde jag inte erinra mig att jag läst något förhör där någon sett en oidentifierad person springa från mordplatsen och över Sveavägen direkt efter skotten. Men istället för att utgå från att det inte fanns något sådant vittne, och istället för att tröska igenom alla vittnesmål igen i jakt på en sådan iakttagelse så försökte jag resonera mig fram till vilket vittne som i så fall skulle kunna sett en sådan rörelse.

I debatten kring Christer A så har den produktive journalisten Otto Ekevi vid ett flertal tillfällen föredömligt lyft fram boken "The Invisible Gorilla"¹⁵ för att visa på den forskning som finns kring att vi människor är dåliga på att uppfatta perifera händelser när vi är fullt fokuserade på en mer central händelse.

Experimenten i "The Invisible Gorilla" ger därför stöd åt tanken att de allra flesta vittnen runt mordplatsen kan ha missat en person som befinner sig i periferin när mordet sker.

Eftersom alla mordplatsvittnen tittar mot korsningen när skotten faller och att de (i detta tidiga skede) försöker lokalisera händelsen som utlöst ljudet så innebär det att många av dem också kan ha missat en person som t.ex. springer över Sveavägen precis när mordet sker. Man skulle lite förenklat kunna säga att det är ljudet och fokuseringen på vad som händer runt Olof Palme som gör att huvuddelen av mordplatsvittnena kan ha missat en sådan rörelse.

Baserat på resultaten i de experiment som redovisas i "The Invisible Gorilla" så kan vi konstatera att om något vittne skall ha sett Grandmannen avvika från mordplatsen så borde ett sådant vittne:

1, Inte ha hört skotten, och

2, Haft sin uppmärksamhet riktad i Sveavägens nordliga förlängning.

Finns det då ett sådant vittne? Ja, det gör det naturligtvis.

¹⁵ Chabris, Christopher & Simons, Daniel, *The Invisible Gorilla* (Broadway Paperbacks 2010).

Vittnet Larsson

Det finns ett vittne som heter Larsson som faktiskt uppfyller båda dessa krav och som därför skulle kunna ha sett Grandmannen försvinna från platsen.¹⁶ Larsson är chaufför i en bil som står med fronten riktad norrut längs Sveavägen vid tiden för mordet. I bilen spelas det hög musik vilket gör att personerna i bilen aldrig hör skotten. Det mest kända mordplatsvittnet, Anna Hage, är t.ex. en av passagerarna i bilen och hon är en av de första personerna i bilen som reagerar på att något har hänt i korsningen. Hage reagerar dock inte på ljudet eftersom hon aldrig hör skotten. Larsson hör heller inte skotten men tittar också mot korsningen i ett tidigt skede och ser då hur Palme faller till marken, men eftersom Larsson kör bilen så växlar hans uppmärksamhet hela tiden mellan mordplatsen och Sveavägen.

Larsson förhörs första gången i april 1986 och redan tidigt i förhöret står det klart att Larson kan ha sett något som andra vittnen inte uppfattat. Den första gången Larsson nämner att han sett någon som rört sig längs Sveavägen efter mordet så tas uppgiften inte riktigt på allvar av förhørsledaren. Förhørsledaren verkar uppfatta det som om Larsson kan ha missuppfattat mördarens rörelseriktning. Det slutar med att man som läsare får för sig att Larssons observation kan ha rört mördarens flykt in i gränden eller möjligen en taxichaufförs rörelser i ett senare skede. När jag läste detta förhör för första gången för några år sedan så slutade jag läsa någonstans mitt i förhöret eftersom det tidigt stod klart att Larsson inte sett något av intresse kring mordhandlingen. Det gjorde att jag helt missade att Larsson senare i förhöret spontant uppmärksammar förhørsledaren *igen* på vad han sett i Sveavägens förlängning precis efter skotten, och den här gången får vi en klarare bild av vad det är Larsson verkligen sett, såhär står det:

Larsson: *"Men jag kan väl säga en sak här nu som –"*

Förhørsledaren: *"Ja."*

Larsson: *"- Som bara jag tydligen fått för mig va. Och det var när man, när vi står här vid Sveavägen mot – där, så fick jag för mig att det var någon som sprang från (polisens understrykning) den platsen där och snett över såhär. Men det – det kan vara väldigt, det vet jag inte alls va, och det stämmer ju inte alls överens med nånting va. Men det är vad jag har fått för mig bara att nån sprang rakt över, men det kan ha varit, jag har sett taxichauffören som sprang tillbaka såhär bara och sen stannade vi bilen va."*

Förhørsledaren: *"Ja. Du visar här med hjälp av en karta vi har, alltså att du fick för dig att någon ifrån platsen där den här mannen faller-"*

Larsson: *"Jaha. Jaha."*

Förhørsledaren: *"Har sprungit snett över Sveavägen."*

¹⁶ Larssons vittnesmål finns att läsa i Moparkivet.

<https://drive.google.com/file/d/0BxuBxyn2s5hMWUloTINaa1A4WTA/view?resourcekey=0-GJRWvbIvhrditmOwXhgOtw>

Larsson: "Ja, just det."

Förhørsledaren: "Så att säga i, det blir nordvästlig riktning snett över, kan man säga va?"

Larsson: "Ja, just det."

Förhørsledaren: "Mer i riktning – ja, vad ska vi säga? Det blir mot Sveavägens västra trottoar strax norr om korsningen med Luntmakargatan (Här har det blivit fel och det är Tunnelgatan som avses)."

Larsson: "Mm."

Förhørsledaren: "Du fick alltså ett intryck av att någon sprang, sprang då, i vilket skede då?"

Larsson: "Ja, precis när det hänt alltså."

Förhørsledaren: "Precis när det hänt?"

Larsson: "Jaha. Precis det eller några sekunder efter."¹⁷

Ja, vad ska man säga? Det här kan rimligen inte handla om någon annan än Grandmannen.

Vid tiden för mordet finns enligt alla kända vittnesmål endast fyra personer runt mordplatsen. Det är vittnet Björkman, Olof och Lisbeth Palme och mördaren. Det innebär att om någon sett en person springa från mordplatsen, snett över Sveavägen, *direkt efter skotten* så är det i så fall en ännu oidentifierad person. Den personen kan rimligen inte vara någon annan än personen Fauzzi ser eftersom han är den enda oidentifierade person som vi med säkerhet vet är på väg fram mot mordplatsen halvminuten innan mordet sker. Han borde därför befinna sig strax norr om mordplatsen när skotten faller.

Hade man presenterat Larssons observation tillsammans med Fauzzis observation för en grupp objektiva poliser som sysslade med rekonstruktionen av mordet 1986 så hade de (trots att Larsson inte kan lämna några signalementsuppgifter) sannolikt slagit fast att Fauzzi och Larsson måste sett samma person.

Att det är Grandmannen som Larsson ser springa över Sveavägen förklarar också varför man haft så svårt med signalementsöverensstämningen mellan mördaren och Grandmannen genom åren. *Det har ju rört sig om två helt olika personer.* En mördare som skjuter Olof Palme och som sedan springer in i gränden och en person som skräms av skotten och flyr i nordvästlig riktning över Sveavägen. Vi vet dessutom att andra vittnen på platsen reagerat på precis samma sätt, efter att ha promenerat in i skottlossningen, och att de också haft för avsikt att inte ta kontakt med polisen efter mordet.

Att Larsson spontant lyfter fram den här iakttagelsen i förhöret, trots att han vet att den inte stämmer överens med vad andra sagt, stärker också trovärdigheten i observationen. Polisen

¹⁷ Ibid.

skall ta den här typen av observationer på stort allvar eftersom uppgiftslämnaren inte kan ha påverkats av vad andra vittnen sagt eller uppgifter som cirkulerat i media.

Mot ett paradigmskifte i synen på mördarens väg till mordplatsen?

Larssons vittnesmål ska naturligtvis diskuteras och man skall vända ut och in på de osäkerheter som finns och i slutändan skall man göra sin egen bedömning av var Grandmannen tar vägen. De personer som lutat sig mot teorin om Grandmannen i sina undersökningar av mordet kommer naturligtvis att lyfta fram andra aspekter som pekar i en annan riktning. Inget fel i det, alla ansträngningar på området måste anses välkomna. Det har dock känts angeläget att lyfta de problem som finns med den här gärningsteorin eftersom det funnits en tendens till ensidighet i debatten, framförallt med tanke på det enorma genomslag som ”kampanjen” mot Christer A fått i media.

Man kan naturligtvis inte med hundra procents säkerhet säga att Grandmannen är en person som inte har med mordet att göra men man kan på goda grunder utesluta att Grandmannen skulle vara mördaren. Därmed kan man också öppna dörrarna för en annan gärningsteori. En gärningsteori där man tittar efter personer i mörka rockar istället för blå jackor. En gärningsteori som bygger på uppfattningen att vittnen, *i de allra flesta fallen*, kan se skillnad mellan en mörk rock och en blå jacka.

I slutändan så pekar det faktum att inget vittne sett en man i mörk rock följa efter paret Palme längs Sveavägen mot att mördaren heller inte kom från Sveavägen, precis som Mårelius säger i sitt tidiga förhör. Den enda gata mördaren i så fall kan ha använt för att ta sig fram till mordplatsen är Tunnelgatan. Det väcker i sin tur frågor om var mördaren kan ha väntat innan mordet och sätter automatiskt fokus på personer i mörka rockar som rört sig längs Tunnelgatan/David bagares gata innan mordet. De slutsatserna pekar mot att mördaren måste haft övervakningsinformation att gå på, och det pekar i sin tur mot att mordet inte utförts av en ensam gärningsman utan av en mördare som varit en del av en grupp.¹⁸

JBL

¹⁸ Ett förslag till var mördaren kan ha befunnit sig, se tillägget som börjar med, ”Mördarens väg till mordplatsen” i *X – A White Paper*).

